

تدوین الگوی رضایت از زندگی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و حل مسئله اجتماعی با

میانجیگری بی‌تابی روانی در افراد متأهل

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۹/۲۵ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۱۲/۱۵

طیبه المیر^۱

مالک میر هاشمی^۲

ناصر الدین کاظمی حقیقی^۳

نسرین باقری^{۴*}

چکیده

مقدمه: این پژوهش با هدف مدل‌یابی رضایت از زندگی، ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های حل مسئله و بی‌تابی روانی در افراد متأهل انجام شد.

روش: جامعه آماری شامل همه افراد متأهل مراجعه‌کننده به سرای محله در شهر تهران در سال ۹۷-۱۳۹۶ بود که ۴۸۰ نفر به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های رضایت از زندگی، بی‌تابی روانی، آزمون شخصیتی برژه و پرسشنامه تجدید نظر شده حل مسئله اجتماعی استفاده شد. برای تحلیل نتایج با استفاده از تحلیل مسیر توسط برنامه ایموس اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها بررسی شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که متغیر بی‌تابی روانی ارتباط بین سبک‌های حل مسئله با رضایت از زندگی را به‌صورت کامل و ارتباط بین پیوند جویی و رضایت از زندگی را به‌صورت جزئی میانجی‌گری می‌کند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش، سطوح رضایت از زندگی یک پدیده ثانویه نیست که محصول تجارب مثبت زندگی یا ویژگی‌های شخصی باشد و باید با دید تعاملی و همه‌جانبه به آن نگریست.

کلمات کلیدی: رضایت از زندگی، ویژگی‌های شخصیتی، حل مسئله اجتماعی، بی‌تابی روانی

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه آزاد رودهن، رودهن، ایران

۲. دانشیار و عضو هیئت علمی، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه آزاد رودهن، رودهن، ایران

۳. استاد دانشگاه، عضو دایمی انجمن بین‌المللی پژوهش در پرورش و تعالی استعداد

۴. دانشیار و عضو هیئت علمی، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه آزاد رودهن، رودهن، ایران

* نویسنده مسئول: bagheri.nas@gmail.com

Developing a Life Satisfaction Model Based on Personality Traits and Social Problem Solving through Mediation of Marital Disorder in Married People

Tayebeh Malmir¹

Malik Mir Hashemi²

Naser al-Din Kazemi Haghghi³

Nasrin Bagheri^{4*}

Abstract

Introduction: The aim of this study was to model life satisfaction, personality traits, problem-solving styles, and psychic tuneup in married individuals.

Method: The statistical population of this study was all married people referred to the neighborhood of Tehran in 1396-97 that 480 people were selected by multi-phases random sampling. To collect data, life satisfaction questionnaire psychic tuneup, personality test and social problem solving questionnaire. For analysis of the results using the path analysis, the effects of direct and indirect variables were obtained by the AMOS program.

Results: The results showed that the psychological non-return variable has the relation between problem solving styles and life satisfaction in full, and the relation between linkage and life satisfaction mediates in part.

Conclusion: According to research results, levels of life satisfaction are not just a secondary phenomenon that is a product of the positive experiences of life or personality characteristics, and can be viewed interactively and globally.

Keywords: life satisfaction, personality traits, social problem-solving, psychic tuneup

1 . PhD student of General Psychology, Faculty of Psychology, Azad University of Rouden, Roudehen, Iran.

2 . Associate Professor of Science, Faculty of Psychology, Azad University of Rouden, Roudehen, Iran.

3 . Professor at the University, a permanent member of the International Association for the Promotion and Promotion of Talent Research.

4 . Associate Professor of Science, Faculty of Psychology, Azad University of Rouden, Roudehen, Iran.

* Corresponding Author: bagheri.nas@gmail.com

مقدمه

یکی از جنبه‌های حیاتی یک رابطه زناشویی، رضایتی است که همسران در رابطه خویش احساس و تجربه می‌کنند. در واقع، در طول زندگی مشترک، متغیرهای گوناگونی بر نحوه ارتباط افراد متأهل با یکدیگر تأثیر می‌گذارند و این متغیرها رضایت یا عدم رضایت زن و شوهر را از زندگی به همراه دارند. عوامل مهمی همواره به‌عنوان منشأ فشارهای روانی وجود دارند، از جمله عوامل محیطی، فیزیکی و عوامل انسانی مانند تعارض با همسر، سبک‌های حل مسئله، عواطف، هیجانات و عوامل گوناگونی نظیر تراکم کاری و سیاست‌گذاری نادرست و غیره (باتیس^۱، ۲۰۱۶). اگر شخص قادر به مقابله موثر با بی‌تابی‌های روانی نباشد، دستخوش عوارض متعدد جسمی و روانی و رفتاری می‌شود. طولانی شدن فشارهای روانی ممکن است موجب کاهش رضایتمندی از زندگی شود که پیامد آن کسالت، بی‌تفاوتی و کاهش اثر بخشی، خستگی، ناکامی و دل‌سردی در شخص است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که راهبردهای مقابله‌ای مساله‌مدار و منطقی می‌توانند اثر مثبتی بر سلامت روانی افراد داشته باشند (توکلی، ۱۳۹۰). همچنین رضایت از زندگی در گرو برآورده شدن انتظارات سه‌گانه از زندگی است که با «پاکزیستی^۲» تحقق می‌یابد. خشنودی از زندگی بستگی به ارضای سه انتظار «آرامش روان»، «تفرد» و «پیشرفت» دارد. از این رو، خشنودی برابند تعاملی این سه توقع از زندگی است. این سه انتظار در یک رابطه تعاملی متعادل و هماهنگی سبب رضایت از زندگی می‌شوند. هنگامی که افراد در زندگی از آرامش روان برخوردار باشند، در جایگاه بسزا و شایسته‌شان قرار می‌گیرند و در این جایگاه همواره پیشرفت می‌کنند (کازمی حقیقی، ۱۳۹۴).

دستیابی به جامعه سالم در گرو سلامت خانواده سالم و مشروط به برخورداری افراد از سلامت روانی و داشتن روابط مطلوب با یکدیگر است. از این رو سالم‌نگاری روابط بین اعضای خانواده، آثار مثبتی به دنبال خواهد داشت و یکی از مهمترین تعیین‌کننده‌های عملکرد سالم نهاد خانواده است و به‌عنوان رابطه بین فردی نزدیکی شناخته می‌شود که به انسان‌ها اجازه می‌دهد پذیرفته شوند، مورد ارزش، احترام و دوست داشته شدن قرار گیرند و فرصت روابط متقابل داشته باشند (سکت^۳، ۲۰۱۶). به بیان دیگر رضایت از زندگی افراد متأهل تابع احساسات عینی از خشنودی، تعادل روانی و لذت تجربه شده توسط زن یا شوهر است (لاونر، کارنی، برادبوری^۴، ۲۰۱۶).

رضایت از زندگی افراد متأهل یکی از مهمترین عوامل پیشرفت و دستیابی به اهداف زندگی و تحت تأثیر ثبات عاطفی و هیجانی زناشویی زوجین است تا جایی که متخصصان روان‌شناسی خانواده غالباً معیار خود را در بررسی کیفیت روابط زناشویی زوجین و سطح رضایت زناشویی آنها قرار می‌دهند (گریف^۵، ۲۰۰۰). به دلیل اهمیت خانواده، پژوهشگران در صدد کشف راز و رمزهایی هستند

1. Bates, J.
2. Cleanse
3. Saket, M.
4. Lavner, J. Karney, B & Bradbury, T.
5. Greif

که رضایت از زندگی افراد متأهل را فراهم می‌سازند. الان و همکاران^۱ (۲۰۱۶) به بررسی نقش وفاداری و سبکهای مقابله‌ای با رضایت از زندگی در چین پرداختند و نشان دادند که دو سبک مقابله‌ای همگانی (پذیرش/اصلاح/تلاش و حمایت خانواده) در رضایت از زندگی با استفاده از منابع شخصی و ارتباطی نقش مهمی ایفا می‌کنند. زوجین زمانی به وظایف خود عمل می‌کنند که احساس رضایتمندی از زندگی زناشویی خود داشته باشند (چانگ و میکلسون^۲، ۲۰۱۶). ارتباط در خانواده‌های سالم و پویا به شکل مستقیم، واضح، صریح و صمیمانه است. قاعده‌ها قابل انعطاف و دستخوش تغییر است و پیوند با اجتماع نیز بارز و امیدبخش است (پسندیده، ۱۳۹۵).

نتایج پژوهش شریفی و رنجیری پور (۱۳۹۵) با هدف پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس طرحواره‌های هیجانی در زنان متأهل نشان داد که بین رضایت زندگی و طرحواره‌های هیجانی رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که طرحواره‌های هیجانی قادر به پیش‌بینی رضایت از زندگی هستند (کازمی حقیقی، ۲۰۰۸؛ کازمی حقیقی و کازمی حقیقی، ۲۰۱۴؛ کازمی حقیقی، ۲۰۱۵). نظریه هیجان اندیشه نیز به نقش دو هیجان عمده بیتابی روانی و نیروی روانی اشاره می‌کند. «بیتابی روانی» اشاره به بیمناکی، گرفتاری درونی و بیقراری ناشی از گردش اندیشه دارد که با تظاهرهای بدنی همراه است و فرد احساس می‌کند که برای فعالیت تحت فشار قرار دارد. بنابراین هیجانات بسیار پیچیده‌تر از آن هستند که ابتدا به چشم می‌خورند و این موضع کار تعریف کردن آن را دشوار می‌کند (کازمی حقیقی، ۱۳۹۴). کسب حمایت‌های اجتماعی از سوی خانواده و دوستان از دیگر منابعی است که به افزایش رضایت از زندگی زوجین می‌انجامد. بررسی‌ها نشان داده است که خویشاوندان به منزله سدی در برابر عوامل تنیدگی عمل می‌کنند (لیونز و دیگران، ۲۰۱۶). باتیس (۲۰۱۶) و کارپنتر (۲۰۱۵) در پژوهش‌های خود دریافتند از آنجا که زنان تعهد و حساسیت بیشتری نسبت به رابطه‌شان در زندگی مشترک دارند، تلاش بیشتری در حفظ و نگهداری آن می‌کنند و احتمالاً این امر می‌تواند یکی از علل بالا بودن رضایتمندی زناشویی در مردان و کاهش آن در زنان باشد. ویس^۳ (۱۹۷۳) به نقل از جاکوبیاک و فینی^۴ (۲۰۱۵) در طبقه بندی تنهایی به دو نوع اشاره می‌کند: تنهایی هیجانی که توسط فقدان فرد مورد دلبستگی مشخص می‌گردد و تنهایی اجتماعی که به وسیله فقدان شبکه اجتماعی آشکار می‌شود. سروقد و دانش پور (۱۳۸۹) در پژوهشی با هدف بررسی رابطه راهبردهای فراشناختی با پرخاشگری و شیوه‌های مقابله با استرس دانش‌آموزان دریافتند که بین راهبردهای فراشناختی و پرخاشگری و بین راهبردهای فراشناختی و شیوه‌های مقابله با استرس رابطه معنی‌دار وجود دارد و اختلالات رفتاری-هیجانی از جمله پرخاشگری و عدم بکارگیری شیوه‌های مقابله‌ای متناسب با موقعیت از جانب نوجوانان نقش مؤثری ایفا می‌کنند.

1. Allan B.I.BernardoaTulips YiwenWangaIvan Jacob AgaloosPesiganaSusanna S.Yeungb

2. Chung, G.& Mickelson,K.

3. Weiss ,R.

4. Jakubiak, B. & Feeney, B.

پولنیک، زاریت، بیردیت و بانگرت (۲۰۱۷) در پژوهش خود دریافتند که فرایندهای سازگارانۀ زوجین که در رضایت زناشویی تأثیرگذار است عبارتند از: تبادل صحیح رفتار، ابراز فعالانۀ محبت و هیجانات مثبت دیگر، باورها و انتظارات مشترک، مهارتهای ارتباطی بالا در مقابل حوادث زندگی. بنابراین علی‌رغم اینکه دانشمندان مختلف از رویکردهای مختلف زیستی، شناختی، رفتاری، روان‌تحلیل‌گری، انسان‌گرایی و... به تبیین رضایت از زندگی افراد پرداخته‌اند، همچنان نیاز به ارائه نظریه‌های جامع‌تر وجود دارد که با یک نگاه تعاملی بتوانند عوامل مختلف (شناختی، هیجانی، شخصیتی، اجتماعی و غیره) را در کنار هم برای تبیین رضایت از زندگی بکار ببرند. بنابراین ضرورت پرداخت به مفهوم رضایت از زندگی بسیار روشن است، به‌طوری که انجام پژوهش در این زمینه جایگاه خاصی پیدا کرده است. از سوی دیگر، بیشتر نگاه‌ها در زمینه رضایت از زندگی به جنبه‌های شناختی متمرکز بوده‌اند و اکنون با توجه به شواهد برخی پژوهش‌ها اهمیت و ضرورت وارد کردن جنبه‌های هیجانی در مدل‌های تبیینی رضایت از زندگی بیش از پیش آشکار شده است (کاظمی حقیقی، ۱۳۹۴).

به این منظور به بررسی مدل مفهومی ارائه شده در این پژوهش برای تبیین رضایت از زندگی افراد متأهل بر اساس سبک‌های حل مسئله اجتماعی، ویژگی‌های شخصیتی و بینایی روانی پرداخته می‌شود. با توجه به اهمیت عواملی مانند هیجانات و سبک‌های حل مسئله در رضایت از زندگی و به دلیل فقر پیشینه پژوهشی و خلأ موجود در این رابطه، پژوهشی با هدف بررسی نقش واسطه‌ای هیجان (بی‌تابی روانی) در رابطه اساس سبک‌های حل مسئله اجتماعی و رضایت از زندگی در افراد متأهل انجام شد.

روش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری در این پژوهش شامل همه افراد متأهل مراجعه‌کننده به سرای محله در شهر تهران در سال ۱۳۹۶ بود. برای مشخص شدن حجم نمونه از روش کلاین استفاده شد. بر اساس نظر کلاین به‌طور کلی در روش‌شناسی مدل‌یابی معادلات ساختاری تعیین حجم نمونه می‌تواند بین ۵ تا ۱۵ مشاهده به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شده تعیین شود که در آن q تعداد متغیرهای مشاهده شده یا تعداد گویه‌ها (سوالات) پرسشنامه و n حجم نمونه باشد با توجه به این توضیحات، ۴۸۰ نفر به صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای تصادفی انتخاب شدند، بدین صورت که ابتدا شهر تهران از لحاظ جغرافیایی به چهار قسمت شمال، جنوب، شرق و غرب تقسیم شد و از هر قسمت دو منطقه به صورت تصادفی انتخاب شدند. در مرحله بعد از هشت منطقه، چهار منطقه به صورت تصادفی انتخاب و در نهایت مناطق ۱ و ۴ انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها در میان افراد توزیع شد. در این پژوهش، اکثر آزمودنیها زن و میانگین سنی آنها بین ۲۶ تا ۵۴ سال بود. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های زیر استفاده شد:

- پرسشنامه بینابی روانی کاظمی حقیقی (۱۳۸۴): این پرسشنامه شامل ۲۴ گویه است و نمره گذاری بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای انجام می‌شود. بنابراین کمترین نمره ۲۴ و بیشترین نمره ۱۲۰ است. علیخانی (۱۳۹۶) در پژوهش خود بر روی ۹۷۳ نفر از دانش‌آموزان، پایایی آزمون را از طریق بازآزمایی ۰/۹۰ محاسبه کرد که بیانگر پایایی بالای آزمون است. روایی آزمون از طریق بررسی روایی سازه و با روش تحلیل عاملی مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفت که نشان دهنده روایی بالای آن بود.

- پرسشنامه رضایت از زندگی: «فهرست رضایت از زندگی» دارای چهار عامل «درستی»، «برخوردار»، «سلامت» و «کمال» است. این پرسشنامه شامل ۲۵ سؤال می‌باشد و نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای انجام می‌شود، بنابراین کمترین نمره برابر با ۲۵ و بیشترین نمره برابر با ۱۲۵ است. نمرات این پرسشنامه از طریق جمع نمرات سؤالها و تقسیم آن بر تعداد سؤالات به دست می‌آید. کاظمی حقیقی (۱۳۹۴) با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی نشان داد که این پرسشنامه از روایی سازه خوبی برخوردار است و پایایی آن را با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ محاسبه کرد.

- آزمون شخصیتی برژه: این آزمون با وجود کفایت منحصر به فرد در تشخیص مؤلفه‌های بنیادین شخصیت، در مطالعات ایرانی کمتر مورد استفاده قرار گرفته است. این ابزار دارای ۸۱ گویه و ۹ مؤلفه است که هر مؤلفه مشتمل بر ده سؤال است. در این پژوهش پنج عامل (حساسیت، پیوند جویی، انعطاف پذیری روانی، پایداری در امور و ارزشگذاری) سنجیده شده است. نمره گذاری پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت است. نمرات این پرسشنامه از طریق جمع نمرات سؤالات هر مؤلفه و تقسیم آن در تعداد سؤالات به دست می‌آید. منصور (۱۳۴۱) نخستین بار آن را بر روی دانش‌آموزان اجرا کرد و ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۸۱ به دست آورد.

- پرسشنامه تجدید نظر شده حل مسئله اجتماعی دزوریلا و همکاران (۲۰۰۲):

یک ابزار خودگزارشی از نوع لیکرت و دارای ۲۵ سوال بوده و هدف آن اندازه گیری مهارت افراد در حل مسئله اجتماعی می‌باشد و خرده مقیاس هاس آن (مقیاس جهت گیری مثبت به مسئله (PPO)، جهت گیری منفی به مسئله (NPO)، حل مسئله منطقی (RPS)، سبک تکانشی/ بی احتیاط، سبک اجتنابی) است. دو مقیاس جهت گیری مثبت به مسئله و حل مسئله منطقی به عنوان خرده مقیاس حل مسئله سازنده در نظر گرفته می‌شوند و به صورت مثبت نمره گذاری می‌شوند. اما دیگر مقیاس‌ها که شامل سبک تکانشی/ بی احتیاط، سبک اجتنابی و جهت گیری منفی به مسئله هستند، خرده مقیاس‌های حل مسئله ناکارآمد را تشکیل می‌دهند که به صورت منفی (وارونه) نمره گذاری می‌شوند. پایایی آزمون مجدد برای این پرسشنامه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ و ضریب آلفا بین ۰/۶۹ تا ۰/۹۵ گزارش شده است (دزوریلا و همکاران، ۲۰۰۰). روایی سازه این پرسشنامه نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و همبستگی با دیگر

مقیاس‌های حل مسئله و سازه‌های روان‌شناختی همپوش تأیید شده است (دزوریلا و همکاران، ۲۰۰۰). مخبری، درتاج و دره کردی (۱۳۸۹) ضریب آلفا و بازآزمایی آن را به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۸ محاسبه کردند.

یافته‌ها

ضرایب همبستگی ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ماتریس ضرایب همبستگی ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱- ارزش‌گذاری	-							
۲- پیوندجویی	۰/۲۱۶**							
۳- حساسیت	۰/۱۵۳**	۰/۱۰۳*						
۴- برتری طلبی	۰/۰۵۰	-۰/۲۱۰**	-۰/۰۱۶					
۵- استقلال طلبی	-۰/۱۶۹**	-۰/۰۷۳	-۰/۱۱۴**	۰/۰۱۳				
۶- انعطاف‌پذیری	۰/۰۳۰	-۰/۰۰۸	۰/۱۹۳**	-۰/۰۵۴	۰/۱۳۳**			
۷- پایداری	۰/۰۵۵	-۰/۰۰۳	-۰/۰۵۲	۰/۳۱۹**	۰/۱۹۶**	۰/۰۷۵		
۸- رضایت از زندگی	-۰/۰۳۰	۰/۱۲۰*	۰/۰۱۳	۰/۰۹۲	-۰/۰۰۷	۰/۰۲۹	۰/۳۰۹**	

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که بین رضایت از زندگی و ویژگی‌های شخصیتی پیوندجویی، حساسیت، انعطاف‌پذیری و پایداری رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد. همچنین، بین رضایت از زندگی با برتری طلبی و استقلال طلبی رابطه منفی معنی‌دار دارد. ضرایب همبستگی سبک‌های حل مسئله و بی‌تابی روانی با رضایت از زندگی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی سبک‌های حل مسئله بی‌تابی روانی با رضایت از زندگی

متغیرها	۱	۲	۳
۱- سبک‌های حل مسئله	-		
۲- بی‌تابی روانی	-۰/۲۶۳**	-	
۳- رضایت از زندگی	۰/۱۶۳**	-۰/۴۳۷**	۰/۱۲۶**

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بین رضایت از زندگی و سبک حل مسئله رابطه مثبت معنی‌دار و بین رضایت از زندگی و بی‌تابی روانی رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد.

با توجه به تأیید رابطه معنی‌دار بین متغیرهای پژوهش (رضایت از زندگی، بی‌تابی روانی و سبک‌های حل مسئله)، امکان بررسی نقش واسطه‌ای بی‌تابی روانی در ارتباط سبک حل مسئله با رضایت از زندگی فراهم است.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش

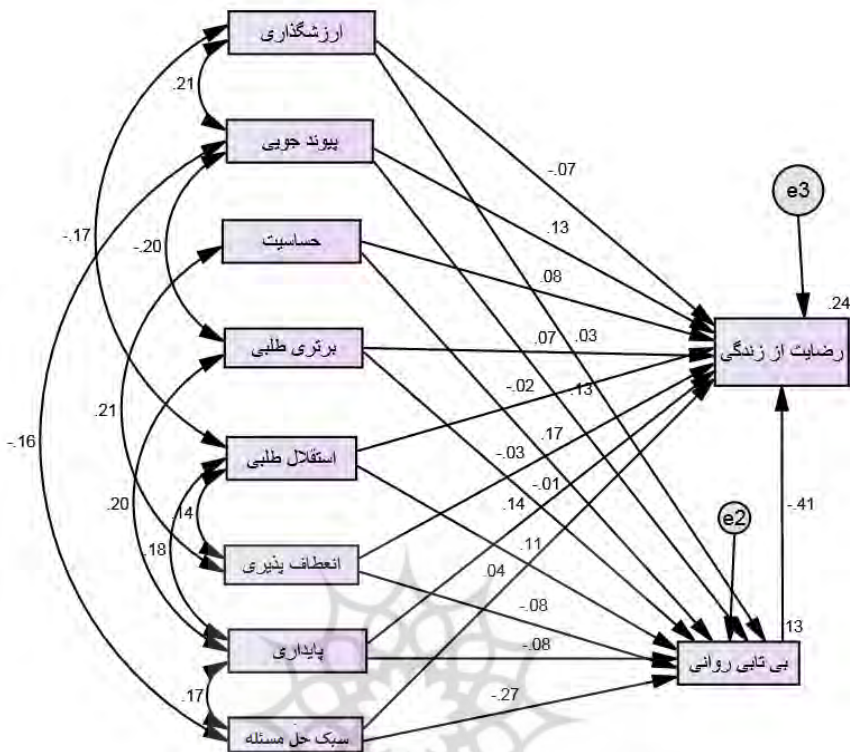
شاخص‌های برازندگی	(2)	df	۲/df	RMSEA	CFI	TLI	IFI	GFI	AGFI
مدل پژوهش	۴۵/۹۶	۱۹	۲/۴۱	۰/۰۵۸	۰/۹۴۲	۰/۸۳۳	۰/۹۴۶	۰/۹۸۱	۰/۹۳۵
مقدار قابل قبول	نزدیک به صفر	-	زیر ۳	< ۰/۰۸	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۸۰

در جدول زیر ضرایب مسیر استاندارد مستقیم، غیرمستقیم و کل بین متغیرهای برون‌زای مدل با متغیر وابسته یا درون‌زای مدل یعنی رضایت از زندگی به همراه معنی‌داری آنها ارائه شده است.

جدول ۴. اثرات استاندارد مستقیم و غیرمستقیم و کلی متغیرهای اصلی پژوهش

از سازه	به سازه	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	واریانس تبیین شده
سبک حل مسئله	رضایت از زندگی	۰/۰۱۳	* ۰/۱۳۸	** ۰/۱۵	۰/۳۱
پایداری	رضایت از زندگی	* ۰/۱۰۱	** ۰/۰۷۵	** ۰/۱۷۶	
انعطاف‌پذیری	رضایت از زندگی	- ۰/۰۸۷	** ۰/۰۹۶	۰/۰۰۹	
استقلال‌طلبی	رضایت از زندگی	۰/۰۰۶	** - ۰/۰۶۷	- ۰/۰۶۳	
برتری‌طلبی	رضایت از زندگی	۰/۰۶۶	۰/۰۱۰	۰/۰۷۶	
حساسیت	رضایت از زندگی	۰/۰۶۶	* - ۰/۰۵۸	۰/۰۰۸	
پیوندجویی	رضایت از زندگی	= ۰/۰۶۸	* ۰/۱۰۹	** ۰/۱۷۸	
ارزش‌گذاری	رضایت از زندگی	* - ۰/۱۱۱	۰/۰۲۶	- ۰/۰۸۸	
بی‌تابی روانی	رضایت از زندگی	** - ۰/۰۵۲	ندارد	** - ۰/۰۵۲	

همان‌طور که جدول ۴ مشاهده می‌شود، اثر استاندارد مستقیم متغیرهای پایداری، ارزش‌گذاری و بی‌تابی روانی بر رضایت از زندگی معنی‌دار است. همچنین اثر غیرمستقیم متغیرهای سبک حل مسئله، پایداری، انعطاف‌پذیری و پیوندجویی به‌طور مثبت معنی‌دار است. استقلال‌طلبی و حساسیت تأثیر منفی بر رضایت از زندگی دارند. اثر غیرمستقیم این متغیرها از طریق متغیرهای میانجی بی‌تابی روانی حاصل شده است. در نهایت متغیرهای موجود در مدل ۳۱ درصد از واریانس متغیر رضایت از زندگی را تبیین کردند. در شکل زیر مدل میانجی ارائه شده است:

شکل ۱. مدل میانجی جهت بررسی نقش میانجی بی‌تابی روانی

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل رضایت از زندگی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و حل مسئله اجتماعی با میانجی‌گری بی‌تابی روانی در افراد متأهل انجام شد. با استفاده از تحلیل مسیر معلوم شد که صفات شخصیتی (برتری طلبی، پیوندجویی، انعطاف‌پذیری روانی، استقلال‌طلبی و حل مسئله اجتماعی) به صورت مستقیم و به واسطه بی‌تابی روانی متغیر رضایت از زندگی را پیش‌بینی می‌کنند. متغیر بی‌تابی روانی در ارتباط بین متغیرهای شخصیت و سبک‌های حل مسئله با رضایت از زندگی نقش واسطه‌ای یا میانجی دارد. نتایج این مطالعه یک دستاورد اکتشافی و تازه و بدون سابقه در ادبیات پژوهشی است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که بر پایه «ساختار تعاملی نیازهای بنیادین»، سه نیاز «امنیت»، «تفرّد» و «پیشرفت» خاستگاه انتظارات اساسی از زندگی را رقم می‌زند. انتظاراتی چون آرامش روانی، پشتیبانی، معنویت، استقلال، نفوذ محیطی، هدفمندی و تعالی جویی «پیوندجویی» به

معنای دلسوزی، توجه به احساسات دیگران و احترام به حقوق آنها، معاشرت طلبی، ظرافت در بیان عاطفی و ترجیح فضای گرم عاطفی و «ارزشگذاری» به معنای علایق علمی، نظری، انتزاعی، فلسفی و عقلانی به همراه فعالیت‌های فکری در کنار «حل مسئله» به مثابه تشخیص و کاربرد دانش و مهارت‌های که منجر به پاسخ درست یادگیرنده به موقعیت یا رسیدن او به هدف مورد نظر می‌شود، مشروط بر اینکه فرد دچار بیتابی روانی به معنای بیقراری، دلمشغولی، شک و تردید، احساس دلشورگی، در هنگام گردش اندیشه و رویارویی با مسأله نباشد. در واقع بیتابی روانی، استقلال طلبی و برتری طلبی به تأثیر ظرفیت حل مسئله در رقم زدن رضایت از زندگی خدشه وارد می‌آورد.

از این رو، دستاوردهای این مجموعه برای نخستین بار در ادبیات روان‌شناسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و ظرفیت شناختی بر رضایت از زندگی متأهلین را بر پایه «ساختار تعاملی نیازهای بنیادین» از طریق «هیجان اندیشه» آشکار کرده است. یعنی برای تبیین رضایت از زندگی الگویی شخصیتی - شناختی در بستر فرایندی عاطفی و هیجانی وجود دارد که با لحاظ این مؤلفه‌های شخصیتی، شناختی و عاطفی می‌توان به پیش‌بینی رضایت از زندگی متأهلین پرداخت. این نتایج فواید مثبتی در حیطه‌های درون فردی و بین فردی، شغلی، سلامتی و آموزشی به همراه خواهد داشت (آرسلان، هامارتا و یوسلو، ۲۰۱۰). از این رو رضایت از زندگی متأثر از عوامل متنوعی است که با یکپارچگی به یکدیگر پیوسته‌اند. از دیدگاه تعاملی در تحقق یک پدیده صرفاً به یک عامل بسنده نمی‌شود، زیرا در رقم خوردن پدیده رضایت از زندگی ریشه‌های سرشتی، اجتماعی، کنشی و شناختی دخیل هستند. از جمله این عوامل ویژگی‌های شخصیتی است که به‌عنوان سیستمی است که به روابط پیچیده بین فرایندهای شناختی، عواطف و رفتارهای فرد مربوط می‌شود (لیونز، هوبنر و هیلز، ۲۰۱۶).

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به تعمیم نتایج، ابزارهای تحقیق و عدم کنترل برخی متغیرهای مزاحم اشاره کرد. لذا پیشنهاد می‌شود که شکل پژوهش تطبیقی متغیرها در همین جامعه آماری مقایسه شود. اجرای پژوهش حاضر در گروه‌های دیگر با ابعاد بزرگتر و استفاده از روش‌های علی و مقایسه‌ای برای فراهم آوردن شواهد تجربی دقیق‌تر، اجرای پژوهش در بازه زمانی طولانی‌تر و بررسی‌های طولی برای فراهم آوردن دستیابی به نتایج دقیق تأثیر شخصیت و بهزیستی روان‌شناختی بر رضایت زناشویی و وارد کردن سایر متغیرهای اثرگذار بر رضایت از زندگی افراد متأهل به ویژه حمایت اجتماعی به‌صورت تفکیک شده از سوی گروه‌های مختلف (خانواده، دوستان، دیگران و غیره) در پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌شود.

منابع

- توکلی، م. (۱۳۹۰). شیوه‌های مقابله با استرس و ارتباط با سلامت روانی. تهران، نشر قو.
- پسندیده، ع. (۱۳۹۵). رضایت زناشویی. تهران، نشر سازمان بهزیستی کشور

- کشاورز، ز.سیمبر، م. رمضانخانی، ع. (۱۳۹۱). عوامل تأثیر گذار بر نحوه مقابله با استرس در زنان کارگر بر پایه «الگوی تلفیقی نظریه رفتاربرنامه ریزی شده و خودکارآمدی». فصلنامه پایش سال یازدهم شماره پنجم مهر - آبان ۱۳۹۱ صص ۶۹۶ - ۶۸۵.
- حسن شاهی، م. دارایی، م. (۱۳۸۴). تأثیر راهبردهای مقابله با استرس بر سلامت روان دانشجویان: اثر تعدیل کننده سرسختی روان‌شناختی. فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی، شماره ۲۶، صص ۷۷-۹۸.
- ریو، ج. م. (۱۳۸۹). انگیزش و هیجان. (ترجمه یحیی سید محمدی). تهران. نشر ویرایش. (سال انتشار اثر به زبان اصلی ۲۰۰۵)
- شریفی، س. رنجبری پور، ط. (۱۳۹۵). پیش‌بینی رضایت از زندگی بر اساس طرحواره‌های هیجانی در زنان متأهل. همایش بین‌المللی افق‌های نوین در علوم تربیتی، روان‌شناسی و آسیب‌های اجتماعی
- علیخانی، م. کاضمی حقیقی، ن. (۱۳۹۶) هنجاریابی آزمون پویایی-بی‌تابی در حوزه هیجان اندیشه پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قدس
- کاضمی حقیقی، ن. (۱۳۹۴). خلاقیت. تهران. تابان خرد.
- کاضمی حقیقی، ن. فرزاد، و. خوش خلق، ا. (۱۳۹۴). مفاهیم هوش، تیزهوشی و خلاقیت در منظر عامه. مجله بین
- کاضمی حقیقی، ن. (1389) بررسی رابطه هوش و واکنش‌های هیجانی با جلوه‌های خلاقیت در دانش‌آموزان تیزهوش (رساله دکتری)، علوم و تحقیقات، ۴۲-۵۷، ۱۵۰-۱۸۱
- کاضمی حقیقی، ن. (۱۳۹۴) خلاقیت، فصل دهم، صفحات ۱۷۷-۲۱۷
- کاضمی حقیقی، ن. (۱۳۹۶) زمینه روان‌شناسی تعاملی. موسسه تربیت تعاملی سپهر انتشارات تابان خرد.
- رازقی، ن. (۱۳۹۰). رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت با رضایت زناشویی. روان‌شناسی تحولی، ۲۷، ۲۶۹-۲۷۸
- Allan B.I. Bernardo Tulips Yiwon Wanga Ivan Jacob Agaloos Pesigana Susanna S. Yeungb. (2016). Pathways from collectivist coping to life satisfaction among Chinese: The roles of locus-of-hope, Personality and Individual Differences, Volume 106, 253-256
- Allen, B. P. (2015). Personality theories: Development, growth, and diversity. Psychology Press .
- Anglim, J., & Grant, S. (2016). Predicting psychological and subjective well-being from personality: Incremental prediction from 30 facets over the Big 5. *Journal of happiness studies*, 17(1), 59-80.
- Bates, J. M. (2016). More or less: Associations between underprovision and overprovision of support types with marital satisfaction, well-being, and

- depressive symptoms (Doctoral dissertation, UNIVERSITY OF MARYLAND, BALTIMORE COUNTY).
- Carpenter, D. G. (2015). Resonating Personality Types for Couples: An Enneagram Application for Predicting Marital Satisfaction.
 - Chang, E. S. (2016). Kirogi Women's Psychological Well-Being The Relative Contributions of Marital Quality, Mother-Child Relationship Quality, and Youth's Educational Adjustment. *Journal of Family Issues*, 0192513X16632265 .
 - Friedman, H. S., & Kern, M. L. (2014). Personality, well-being, and health. *Annual review of psychology*, 65.
 - Galinha, I. C., Garcia, M. Á., Oishi, S., Wirtz, D.. (2016). Cross-Cultural Comparison of Personality Traits, Attachment Security, and Satisfaction With Relationships as Predictors of Subjective Well-Being in India, Sweden, and the United States. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(8), 1033-1052
 - Greef AP.(2000) .Characteristics of families that function well. *J Fam Issu*. 21(8): 948-963.
 - Jakubiak, B. K., & Feeney, B. C. (2016). Daily goal progress is facilitated by spousal support and promotes psychological, physical, and relational well-being throughout adulthood. *Journal of personality and social psychology*, 111(3), 317.
 - Halford, W.K., Sanders, M.R.,Behrens, B.C.(2001). Can skills training prevent relationship problems in at-risk couples? Four year effects of a behavioral relationship education program. *Journal of Family Psychology*.15:135-154.
 - Lyons, M. D., Huebner, E. S., & Hills, K. J. (2016). Relations among Personality Characteristics, Environmental Events, Coping Behavior and Adolescents' Life Satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 17(3), 1033-1050.
 - Kazemi Haghghi, N. (2008). New Directions in the hexahedral paradigm of creative personality 10th Asia Pacific Conference on Giftedness.
 - Kazemi Haghghi, N. (2015). The hexahedral paradigm of creative Personality: "A review of sixty years of literature for the 21st century". *International Journal of Talent (I.J.T)* 1(1) pp 10-31.
 - Haghghi, N. K., & Haghghi, A. R. K. (2014). Economic Creativity Development/Ekonomik Yaraticiligin Gelisimi. *Türk Üstün Zekâ ve Egitim Dergisi*, 4(1), 51.
 - Kazemi Haghghi, Nasseroddin, Kazemi Haghghi, Ahmadreza (2015) Commercial Directions in "Spherical Structure of Talent" Theory: Commercial Talent; IRDTE Conference, Brisbane, 2015
 - Kazemi Haghghi, Nasseroddin. (2008d).Emotion and Creativity among Adolescent Superiors in International Conference on Excellence and Superior Performance in Portugal

- Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does Couples' Communication Predict Marital Satisfaction, or Does Marital Satisfaction Predict Communication?. *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- Lyons, M. D., Huebner, E. S., & Hills, K. J. (2016). Relations among Personality Characteristics, Environmental Events, Coping Behavior and Adolescents' Life Satisfaction. *Journal of Happiness Studies*, 17(3), 1033-1050.
- Merino-Tejedor, E., Hontangas-Beltrán, P. M., Boada-Grau, J., & Lucas-Mangas, S. (2015). Hardiness as a moderator variable between the Big-Five Model and work effort. *Personality and Individual Differences*, 85, 105-110.
- Polenick, C. A., Zarit, S. H., Birditt, K. S., Bangerter, L. R. (2017). Intergenerational support and marital satisfaction: Implications of beliefs about helping aging parents. *Journal of Marriage and Family*, 79(1), 131-146.
- Saket, M. H. (2016). A Cross-Sectional Design: Marital Satisfaction of Mather and Self-Esteem in Children.-Saggino, A., Martino, M., Balsamo, M., Carlucci, L., Ebisch, S., Innamorati, M. & Tommasi, M. (2016). Compatibility quotient, and its relationship with marital satisfaction and personality traits in Italian married couples. *Sexual and Relationship Therapy*, 31(1), 83-94.
- Weiss, B., Lavner, J. A., & Miller, J. D. (2016). Self-and Partner-reported Psychopathic Traits' Relations With Couples' Communication, Marital Satisfaction Trajectories, and Divorce in a Longitudinal Sample. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی